

Latvijas Republikas Senāts

LĒMUMS

Rīgā 2025.gada 17.decembrī

Senāts šādā sastāvā: senatore referente Diāna Makarova, senatores Dzintra Amerika un Laura Konošonoka rakstveida procesā izskatīja akciju sabiedrības „ASG Resolution Capital” blakus sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2025.gada 15.maija lēmumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts policijas Galvenās Kriminālpolicijas pārvaldes Ekonomisko noziegumu apkarošanas pārvalde 2020.gada 15.maijā uzsāka kriminālprocesu Nr. 11816006520, kura ietvaros Valsts policijas amatpersona ar 2020.gada 19.maija un 2021.gada 16.decembra lēmumiem uzlika arestu pieteicējas – akciju sabiedrības „ASG Resolution Capital” – mantai (finanšu līdzekļiem, kas atradās likvidējamajā AS „ABLV”).

Ar Valsts policijas amatpersonas 2022.gada 23.decembra lēmumu no krimināllietas izdalīts materiāls un uzsākts process par noziedzīgi iegūtu mantu. Materiāli nodoti Ekonomisko lietu tiesai, kas ar 2023.gada 28.jūlija lēmumu izbeidza procesu par noziedzīgi iegūtu mantu. Minētais Ekonomisko lietu tiesas lēmums atstāts negrozīts ar Rīgas apgabaltiesas 2023.gada 21.septembra lēmumu.

Ar Valsts policijas amatpersonas 2023.gada 28.septembra lēmumu atcelts arests pieteicējas mantai.

[2] Pieteicēja 2024.gada 26.martā vērsās Tieslietu ministrijā ar iesniegumu atlīdzināt zaudējumus, kas cēlušies no nepamatotas mantas aizturēšanas.

Tieslietu ministrija ar 2024.gada 27.maija lēmumu Nr. 1-4.3/9 atteica atlīdzināt kaitējumu.

Pieteicēja vērsās administratīvajā tiesā ar pieteikumu izdot labvēlīgu administratīvo aktu, ar kuru pieteicējai tiktu atlīdzināts kriminālprocesā Nr. 11816006520 nodarītais kaitējums.

[3] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2024.gada 26.jūnija lēmumu pieteikums pieņemts un ierosināta administratīvā lieta. Taču ar Administratīvās rajona tiesas 2025.gada 15.maija lēmumu tiesvedība lietā izbeigta, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 282.panta 2.punktu (pieteikumu iesniegusi persona, kurai nav tiesību iesniegt pieteikumu). Tiesas lēmumā norādīti turpmāk minētie apsvērumi.

[3.1] Privāto tiesību juridiskās personas (turpmāk – juridiskā persona) tiesības uz kaitējuma atlīdzinājumu paredz Kriminālprocesā un administratīvo pārkāpumu lietvedībā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas likuma (turpmāk

– Kaitējuma atlīdzināšanas likums) 4.panta otrā daļa. Konkrētajā gadījumā nav iestājies šajā tiesību normā paredzētais tiesiskais pamats kaitējuma atlīdzināšanai.

[3.2] Atbilstoši Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 6.panta pirmajai daļai kaitējumu atlīdzina tad, ja iestāde ir rīkojusies prettiesiski. Pieteicēja uzskata, ka tai kaitējums ir nodarīts ar Valsts policijas pieņemtajiem lēmumiem par aresta uzlikšanu pieteicējas mantai. Pieteicēja nav iesniegusi pierādījumus, ka tā lēmumus par aresta uzlikšanu mantai ir pārsūdzējusi Kriminālprocesa likumā paredzētajā kārtībā. Savukārt administratīvajai tiesai nav kompetences pārvērtēt apstākļus kriminālprocesā.

Pieteicēja nepamatoti norāda, ka mantas aresta prettiesiskums izriet no Ekonomisko lietu tiesas un Rīgas apgabaltiesas nolēmumiem, kas pieņemti procesā par noziedzīgi iegūtu mantu. Šajos nolēmumos nav vērtējuma, vai pierādījumu kopums aresta uzlikšanas brīdī bija pietiekams, lai mantai uzliktu arestu. Ar minētajiem nolēmumiem nav arī izbeigts uzsāktais kriminālprocess.

[3.3] Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 6.panta otrā daļa paredz, ka kaitējumu atlīdzina tad, ja iestāde ir rīkojusies nepamatoti. Šādā gadījumā nepieciešams konstatēt, ka ir iestājies kāds no Kaitējuma atlīdzināšanas likumā paredzētajiem kaitējuma atlīdzināšanas tiesiskajiem pamatiem. Kā jau minēts, izskatāmajā gadījumā neiestājas Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 4.panta otrajā daļā paredzētais kaitējuma atlīdzināšanas tiesiskais pamats. Līdz ar to nav iestājušies priekšnoteikumi, lai konstatētu iestāžu nepamatotu rīcību.

[3.4] Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 2.panta otrā daļa paredz, ka šā likuma noteikumi piemērojami arī šajā likumā tieši neminētos gadījumos. Taču atbilstoši šai tiesību normai nepieciešams konstatēt, ka iestādes rīcība ir bijusi prettiesiska. Kā tika norādīts jau iepriekš, nav pieņemts tāds nolēmums, ar kuru būtu konstatēts Valsts policijas lēmumu par aresta uzlikšanu pieteicējas mantai prettiesiskums. Pieteicēja nepamatoti uzskata, ka no Senāta 2019.gada 18.oktobra lēmuma lietā Nr. SKA-1533/2019, [ECLI:LV:AT:2019:1018.A420255418.13.L](#), un 2018.gada 14.novembra lēmuma lietā Nr. SKA-1081/2018, [ECLI:LV:AT:2018:1114.SKA108118.4.L](#), izriet, ka Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 2.panta otrā daļa ir piemērojama arī iestādes nepamatotas rīcības gadījumā. Turklāt izskatāmās lietas faktiskie apstākļi atšķiras no faktiskajiem apstākļiem norādītajos Senāta lēmumos.

[3.5] Apkopojot minēto, atzīstams, ka pieteicējai nav subjektīvo tiesību lūgt atlīdzināt kaitējumu, jo neiestājas neviens no Kaitējuma atlīdzināšanas likumā paredzētajiem atlīdzinājuma tiesiskajiem pamatiem.

[3.6] Pieteicēja nevienā no lietas izskatīšanas stadijām nav iesniegusi ne faktiski radīto zaudējumu aprēķinu, ne pierādījumus, kas apstiprina, ka pieteicējai radās zaudējumi iestādes, prokuratūras vai tiesas prettiesiskas vai nepamatotas rīcības dēļ kriminālprocesā. Līdz ar to pieteicējas prasījums par zaudējumu atlīdzināšanu jebkurā gadījumā pēc būtības nav pamatots.

[4] Pieteicēja par Administratīvās rajona tiesas lēmumu iesniedza blakus sūdzību, kurā norādīti turpmāk minētie argumenti.

[4.1] Tiesa, gramatiski lasot Kaitējuma atlīdzināšanas likumu, nepamatoti atzinusi, ka nav konstatējamas pieteicējas kā aizskartās mantas īpašnieces tiesības uz kriminālprocesā radītā kaitējuma atlīdzinājumu. Šādas tiesības izriet no Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92.panta trešā teikuma, Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 1.panta pirmās daļas un 2.panta otrās daļas.

[4.2] Nav izšķiroši, ka Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 2.panta otrā daļa gramatiski runā par iestādes, prokuratūras vai tiesas prettiesisku rīcību. Šāda gramatiska tiesību normas interpretācija neatbilst Satversmes 92.pantam un Kaitējuma atlīdzināšanas likuma mērķim, kā arī juridiskās obstrukcijas aizlieguma principam. Kaitējuma atlīdzināšanas likumā paredzētā kaitējuma atlīdzināšanas kārtība ir nepilnīga, un šī likuma nepilnība ir novēršama ar tiesību normu iztulkošanu, piemērojot visas interpretācijas metodes. Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 2.panta otro daļu interpretējot sistēmiski gan ar Satversmē noteiktajām tiesībām personai prasīt kaitējuma atlīdzināšanu, gan ar Kaitējuma atlīdzināšanas likuma mērķi, jāsecina, ka regulējums, ar kuru personai netiktu atlīdzināts kaitējums par nepamatotu mantas arestu kriminālprocesā, neatbilst esošajai tiesību sistēmai.

[4.3] Sistēmiskajā izpratnē uz aizskartās mantas īpašnieka tiesībām prasīt kaitējuma atlīdzinājumu arī nepamatota mantas aresta gadījumā norāda arī Kriminālprocesa likuma 126.panta 3.¹daļa, atbilstoši kurai persona zaudē tiesības uz atlīdzinājumu, ja tā noteiktā termiņā neiesniedz ticamas ziņas par mantas izcelsmes likumību. Turklāt šīs tiesības nav diferencētas atkarībā no personas kriminālprocesuālā statusa. To apliecina Senāta atzītā, kā arī Tieslietu ministrijas un Tiesībsarga viedoklis.

[4.4] Arī Senāts, piemēram, lietā Nr. SKA-1081/2018, un Nr. SKA-1533/2019, ir apstiprinājis, ka Kaitējuma atlīdzināšanas likums ir piemērojams plašāk, proti, atlīdzinājums var tikt piemērots arī likumā tieši neminētajos gadījumos. Nevar piekrist Administratīvās rajona tiesas secinātajam, ka Senāta lēmumā lietā Nr. SKA-1081/2018 norādītā judikatūra nav piemērojama izskatāmajā gadījumā, jo atšķiras abu lietu faktiskie apstākļi. Būtiska nozīme ir tam, ka minētajā judikatūrā ir izdarīts vispārpiemērojams secinājums, ka Kaitējuma atlīdzināšanas likumā noteiktie tiesiskie pamati (gadījumi) nav izsmeļoši un atlīdzinājums var tikt piemērots arī likumā tieši nenorādītās situācijās, kas ir tieši šajā lietā izskatāmais tiesību jautājums. Tāpat nevar piekrist tiesai, ka Senāts lēmumā lietā Nr. SKA-1533/2019 nav atzinis, ka Kaitējuma atlīdzināšanas likums ir piemērojams arī iestādes nepamatotas rīcības rezultātā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas gadījumā.

[4.5] Piemērojot teleoloģisko interpretācijas metodi, jāņem vērā, ka uz personas tiesībām saņemt kaitējuma atlīdzinājumu arī nepamatota mantas aresta gadījumā tieši ir norādīts Kaitējuma atlīdzināšanas likumprojekta anotācijā un šādas personas tieši paredzētas likumprojekta sākotnējā redakcijā. Tātad likumdevējs kaitējuma atlīdzinājuma kontekstā ir vēlējis aptvert arī situācijas, kad process „pret mantu” tiek izbeigts, jo manta nav saistīta ar noziedzīgu nodarījumu vai mantas izcelsme nav noziedzīga. Fakts, ka sākotnēji plānotā tiesību norma Kaitējuma atlīdzināšanas likuma galīgajā redakcijā netika ietverta, nav saprotams tādējādi, ka likumdevējs ir atteicies no nodoma paredzēt privātpersonai atlīdzinājumu par nepamatotu mantas arestu procesā par noziedzīgi iegūtu mantu.

[4.6] Atbilstoši Administratīvās apgabaltiesas atzītajam iestādes rīcības prettiesiskuma konstatējums var izpausties ne tikai kā konkrēta frāze nolēmumā, kas tieši nosaka, ka iestādes rīcība vai lēmums ir prettiesisks, bet arī kā iestādes rīcības un lēmuma novērtējums pēc būtības. Citiem vārdiem sakot, šāds prettiesiskuma konstatējums var izrietēt no kopējā tiesas nolēmuma rakstura.

Ekonomisko lietu tiesas un Rīgas apgabaltiesas nolēmumos procesā par noziedzīgi iegūtu mantu norādīts, ka nav sasniegts Kriminālprocesa likuma 124.panta sestajā daļā noteiktais pierādīšanas sliekšnis, proti, nav ar ticamības pārsvaru pierādīta mantas noziedzīga izcelsme; pierādījumi nav pietiekami, lai tiesai būtu pamats atzīt, ka manta, visticamāk, ir noziedzīgi iegūta. Tas nozīmē, ka pēc būtības ir atzīts, ka lēmumi par mantas aresta uzlikšanu ir prettiesiski.

[4.7] Visbeidzot, nepamatots ir Administratīvās rajona tiesas secinājums, ka nav stājies spēkā nolēmums par procesa izbeigšanu par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu pieteicējai, to saistot ar faktu, ka pieteicējai nav tiesību uz atlīdzinājumu. Pieteicējai kriminālprocesā ir aizskartās mantas īpašnieces statuss. Proti, statuss tikai kā arestētās mantas īpašnieci, bez jebkādu aizdomu un apsūdzību izvirzīšanas pašai pieteicējai. Tādējādi lēmums par procesa par noziedzīgi iegūtu mantu izbeigšanu un lēmumi par mantas aresta atcelšanu attiecībā pret pieteicēju ir ar galīgu noregulējumu. Turklāt, ja uzskatītu, ka aizskartās mantas īpašnieks, kura manta tiek arestēta, bet kuram kriminālprocesā nav tiesību uz aizstāvību, nav tiesīgs saņemt atlīdzinājumu par nepamatotu arestu, tad aizskartais mantas īpašnieks tiktu nostādīts diskriminējošā stāvoklī pret personu, kurai kriminālprocesā ir tiesības uz aizstāvību, jo šādai personai, iestājoties kādam no Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 4.pantā norādītajiem apstākļiem, likums paredz tiesības uz atlīdzinājumu nepamatota aresta gadījumā. Šāda situācija radītu Satversmes 91.panta pārkāpumu.

[4.8] Apkopojot minēto, secināms, ka Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 2.panta otrajā daļā lietotais termins „prettiesiska rīcība” ir interpretējams kā jebkāds nepamatots tiesību aizskārums, kas personai ir radījis kaitējumu, tātad arī iestādes nepamatota rīcība. Iestādes nepamatotas un prettiesiskas rīcības nošķiršana vajadzīga vienīgi atbildīgās amatpersonas atbildības izvērtēšanai, kā arī atlīdzinājuma apmēra noteikšanai.

[4.9] Tiesa nepamatoti secināja, ka pieteicēja nav pierādījusi tai nodarītos zaudējumus un to apmēru.

Motīvu daļa

[5] Izskatāmajā gadījumā Valsts policijas amatpersona uzsāka kriminālprocesu pēc Krimināllikuma 195.panta (noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšana), uzlika arestu pieteicējas naudas līdzekļiem, izdalīja no krimināllietas materiālus par noziedzīgi iegūtu mantu un uzsāka procesu Kriminālprocesa likuma 59.nodaļas kārtībā, tiesa izbeidza šo procesu, savukārt Valsts policijas amatpersona atcēla pieteicējas mantai uzlikto arestu. Pieteicējai kriminālprocesā ir aizskartās mantas īpašnieces statuss.

Pieteicēja uzskata, ka līdz ar aresta atcelšanu tai ir tiesības lūgt atlīdzināt zaudējumus, kas radušies tādēļ, ka laikā, kad pieteicējas finanšu līdzekļi bija iesaldēti un arestēti, pieteicējai bija liegta iespēja tos izmantot saimnieciskajā darbībā, pieteicējai radās papildu izmaksas tās darbības finansēšanai, pieteicēja neguva peļņu un pieteicējai radās izmaksas saistībā ar piemērotajiem mantas ierobežojumiem.

Līdz ar to blakus sūdzības kārtībā jānoskaidro, vai juridiskajai personai, kas ir aizskartā mantas īpašniece, ir tiesības uz kaitējuma atlīdzinājumu mantas aresta atcelšanas gadījumā.

[6] Satversmes 92.panta trešais teikums noteic, ka nepamatota tiesību aizskārums gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu. Šī tiesību norma paredz vispārēju garantiju ikvienam saņemt atbilstīgu atlīdzinājumu par nepamatotu tiesību aizskārums.

Mantas arests ir kriminālprocesā piemērojamais tiesību institūts, tāpēc jautājums par tāda kaitējuma atlīdzinājumu, kas ir nodarīts ar iestādes vai tiesas rīcību sakarā ar mantas arestu, ir risināms Kaitējuma atlīdzināšanas likumā noteiktajā kārtībā.

Atbilstoši Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 1.panta pirmajai daļai šā likuma mērķis ir nodrošināt privātpersonai Satversmē noteiktās tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu par zaudējumu un nemantisko kaitējumu, kas tai nodarīts kriminālprocesā iestādes, prokuratūras vai tiesas prettiesiskas vai nepamatotas rīcības dēļ.

Tātad privātpersonai ir tiesības uz atlīdzinājumu gan par prettiesisku, gan par nepamatotu rīcību.

Atbilstoši Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 6.panta pirmajai daļai iestādes, prokuratūras vai tiesas rīcība šā likuma izpratnē ir prettiesiska, ja ar šo rīcību pārkāptas tiesību normas un vēlāk iestāties viens no šajā likumā norādītajiem kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskajiem pamatiem. Prettiesisku rīcību konstatē ar iestādes, kriminālprocesā pilnvarotas amatpersonas vai tiesas nolēmumu.

Savukārt šā likuma 6.panta otrā daļa noteic, ka iestādes, prokuratūras, tiesas vai Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienesta rīcība šā likuma izpratnē ir nepamatota, ja tā lēmums pieņemšanas brīdī ir atbildis tiesību normām, taču vēlāk iestāties viens no šajā likumā norādītajiem kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskajiem pamatiem.

Tātad iestādes rīcība ir prettiesiska, ja iestāde pārkāpj tiesību normas, savukārt iestādes rīcība ir nepamatota, ja iestāde rīkojas atbilstoši tiesību normām, taču, kā izrādās vēlāk – nepamatoti. Abos gadījumos nepieciešams konstatēt, ka ir iestāties kāds no Kaitējuma atlīdzināšanas likumā norādītajiem kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskajiem pamatiem. Savukārt iestādes prettiesiskas rīcības gadījumā papildus nepieciešams arī kompetentās institūcijas atzinums, kurā ir konstatēts iestādes rīcības prettiesiskums.

[7] Kaitējuma atlīdzināšanas likums juridiskās personas tiesības uz kaitējuma atlīdzinājumu paredz tikai vienā gadījumā. Proti, atbilstoši šā likuma 4.panta otrajai daļai juridiskajai personai tiesības uz kaitējuma atlīdzinājumu rodas, ja ir spēkā stājies nolēmums par procesa izbeigšanu pilnībā vai daļā par piespiedu ietekmēšanas līdzekļu piemērošanu juridiskajai personai, nekonstatējot Krimināllikumā noteikto pamatu piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanai šai personai.

Lietā nav strīda, ka izskatāmais gadījums nav Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 4.panta otrās daļas gadījums un ka citus kaitējuma atlīdzināšanas pamatus juridiskās personas gadījumā likums tiešā tekstā neparedz. Tomēr, kā pareizi norāda pieteicēja, tas nenozīmē, ka tādējādi juridiskajai personai, kas ir aizskartā mantas īpašniece, nav

tiesību uz kaitējuma atlīdzinājumu par iestādes vai tiesas rīcību sakarā ar mantas arestu. Kā noteic Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 2.panta otrā daļa, šā likuma noteikumi piemērojami arī šajā likumā tieši neminētos gadījumos, ja kriminālprocesā vai administratīvā pārkāpuma lietvedībā privātpersonai nodarīts kaitējums iestādes, prokuratūras vai tiesas prettiesiskas rīcības dēļ. Kā Senāts atzinis jau iepriekš, minētais nozīmē, ka šā likuma 4.pantā noteiktie kriminālprocesā nodarītā kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskie pamati nav vienīgie gadījumi, kad personai ir tiesības uz kaitējuma atlīdzinājumu, – jo jāņem vērā jau iepriekš norādītais, ka Satversmes 92.panta trešais teikums paredz vispārēju garantiju: nepamatota tiesību aizskārums gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu. Tādējādi likumdevējs Kaitējuma atlīdzināšanas likumā ir paredzējis tiesisko regulējumu, kas noteiktā kārtībā ļauj privātpersonai īstenot tiesisko aizsardzību arī citos – likumā tieši neminētos – gadījumos (*Senāta 2021.gada 8.novembra lēmuma lietā Nr. SKA-619/2021, [ECLI:LV:AT:2021:1108.A420229019.10.L](#), 8.punkts*). Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 4.pants aptver tikai tipiskākos un būtiskākos, taču ne visus iespējamus kriminālprocesā nodarītā kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskos pamatus (gadījumus), un atlīdzinājums var tikt piešķirts arī minētajā pantā tieši nenorādītās situācijās (*Senāta 2018.gada 14.novembra lēmuma lietā Nr. SKA-1081/2018, [ECLI:LV:AT:2018:1114.SKA108118.4.L](#), 12., 13.punkts*).

Tātad vispārīgi no Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 2.panta otrās daļas izriet juridiskās personas, kas ir aizskartā mantas īpašniece, tiesības uz kaitējuma atlīdzinājumu par iestādes vai tiesas rīcību sakarā ar mantas arestu.

[8] Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 2.panta otrā daļa skaidri noteic, ka šajā likumā tieši neminētos gadījumos privātpersonai ir tiesības uz kaitējuma atlīdzinājumu par iestādes, prokuratūras vai tiesas prettiesisku rīcību. Iepriekš jau tika norādīts, ka atbilstoši Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 6.panta pirmajai daļai iestādes prettiesiskas rīcības gadījumā nepieciešams kompetentās institūcijas lēmums, ka kāda konkrēta darbība ir bijusi prettiesiska.

Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 337.panta otrās daļas 4.punktam un 361.panta trešajai daļai pirmstiesas procesā arestu mantai uzliek ar procesa virzītāja lēmumu, kuru apstiprinājis izmeklēšanas tiesnesis, savukārt izmeklēšanas tiesneša lēmums ir pārsūdzams augstāka līmeņa tiesai. Tātad likumdevējs ir noteicis kārtību, kādā ir pārbaudāms lēmums par aresta uzlikšanu mantai.

Administratīvās rajona tiesas lēmumā norādīts, ka pieteicēja nav iesniegusi pierādījumus, ka tā ir pārsūdzējusi lēmumus par mantas arestu un ka tie Kriminālprocesa likumā noteiktajā kārtībā būtu atzīti par prettiesiskiem. Pieteicēja blakus sūdzībā pretējo nav norādījusi. Vienlaikus pieteicēja ir uzsvērusi, ka Valsts policijas lēmumos ir norādīts, ka mantas arests pieteicējas naudas līdzekļiem tiek uzlikts tādēļ, ka tie ir uzskatāmi par noziedzīgi iegūtiem un ir nepieciešams nodrošināt to saglabāšanu līdz konfiskācijai, bet Ekonomisko lietu tiesas un Rīgas apgabaltiesas nolēmumos procesā par noziedzīgi iegūtu mantu norādīts, ka arestētie naudas līdzekļi nav uzskatāmi par noziedzīgi iegūtiem un konfiscējamiem. Pieteicēja uzskata, ka tādējādi pēc būtības ir atzīts, ka lēmumi par mantas aresta uzlikšanu ir prettiesiski.

Senāts tam nepiekrīt, jo, kā norādīts iepriekš, Kriminālprocesa likumā ir paredzēta kārtība, kādā ir pārbaudāms lēmums par aresta uzlikšanu mantai. Savukārt procesā par noziedzīgi iegūtu mantu atbilstoši Kriminālprocesa likuma 630.pantam tiesas uzdevums ir izlemt, vai manta ir noziedzīgi iegūta, un izbeigt procesu par noziedzīgi iegūtu mantu, ja tiesa atzīst, ka mantas izcelsme nav noziedzīga. Procesā par noziedzīgi iegūtu mantu tiesas uzdevums nav pārbaudīt lēmumu par mantas arestu. Tāpēc tas, ka ar spēkā stājušos Ekonomisko lietu tiesas lēmumu ir izbeigts process par noziedzīgi iegūtu mantu, pretēji pieteicējas viedoklim nenozīmē, ka tiesa ir atzinusi, ka iestādes vai tiesas rīcība sakarā ar mantas arestu bija prettiesiska.

Ievērojot to, ka lietā nav kompetentās institūcijas nolēmuma, ka iestādes vai tiesas rīcība sakarā ar mantas arestu ir bijusi prettiesiska, Senāts nepiekrīt pieteicējai, ka tai tiesības uz kaitējuma atlīdzinājumu rodas no iestādes rīcības prettiesiskuma.

[9] Pieteicēja argumentē, ka Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 2.panta otrajā daļā noteiktā iestādes, prokuratūras vai tiesas prettiesiskā rīcība jāsaprot arī kā nepamatota rīcība. Pieteicēja uzskata, ka, tā kā mantas arests tika atcelts, tas ir pamats secinājumam, ka arests mantai bija uzlikts nepamatoti. Līdz ar to pieteicējas ieskatā

tās tiesības uz kaitējuma atlīdzinājumu jebkurā gadījumā izriet no Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 2.panta otrās daļas, jo arests bija uzlikts nepamatoti.

Šajā sakarā Senāts norāda turpmāk minēto.

Senāts 2025.gada 27.marta lēmumā lietā Nr. SKA-338/2025, [ECLI:LV:AT:2025:0327.SKA033825.5.L](#), ir risinājis jautājumu par fiziskās personas, kas ir aizskartā mantas īpašniece, tiesībām prasīt atlīdzinājumu, ja ir stājies spēkā Ekonomisko lietu tiesas lēmums par procesa par noziedzīgi iegūtu mantu izbeigšanu, mantas arests ir atcelts, bet kriminālprocess vēl turpinās. Vērtējot šo jautājumu iestādes nepamatotas rīcības kontekstā, Senāts ir atzinis: no Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 4.panta pirmajā daļā minētajiem gadījumiem secināms, ka tiesisks pamats prasīt atlīdzinājumu rodas tad, kad kriminālprocess pilnībā vai daļēji noslēdzies, proti, ir spēkā stājies attaisnojošs tiesas spriedums vai galīgais spriedums par brīvības atņemšanas soda ilgumu, vai arī kriminālprocess pilnībā vai daļā izbeigts personu rehabilitējošu apstākļu dēļ. No likuma normām izriet likumdevēja griba atlīdzinājuma jautājumu risināt tad, kad kriminālprocess ir galīgi noslēdzies (7.punkts). Savukārt Krimināllikuma 195.panta un mantas aresta atcelšanas kontekstā Senāts minētajā lēmumā ir skaidrojis: kamēr nav noslēdzies kriminālprocess, nav pamata secināt, ka jautājums par mantu, kam bija uzlikts arests, ir galīgi izlemts. Mantas atzīšana par noziedzīgi iegūtu un tās konfiskācija ir viens no kriminālprocesā risināmajiem mantiskajiem jautājumiem. Tas var tikt risināts kriminālprocesā vispārējā kārtībā vienlaikus ar attiecīgu nolēmumu kriminālprocesā, gan arī izdalot pirmstiesas kriminālprocesā no krimināllietas materiālus par noziedzīgi iegūtu mantu un uzsākot procesu Kriminālprocesa likuma 59.nodaļas kārtībā. Taču, ja vēl turpinās kriminālprocess, nav pamata atzīt, ka mantiskais jautājums gadījumā, kad ar Ekonomisko lietu tiesas lēmumu process par noziedzīgi iegūtu mantu ir izbeigts, ir atrisināts. Tas arvien vēl risināms kriminālprocesā vispārējā kārtībā, jo tas ir saistīts ar kriminālprocesā izmeklējamā noziedzīgā nodarījuma objektīvo pusi (*turpat*).

Tātad atbilstoši Senāta jau iepriekš atzītajam jautājums par tāda kaitējuma atlīdzināšanu, kas, iespējams, ir nodarīts ar iestādes vai tiesas nepamatotu rīcību sakarā ar mantas arestu, ir risināms pēc tam, kad kriminālprocess ir galīgi noslēdzies un tādējādi galīgi tiek noskaidrots ar mantas izcelsmi saistīts jautājums.

Kā jau minēts, norādītās atziņas Senāts ir paudis par fiziskās personas – aizskartās mantas īpašnieces – tiesībām uz kaitējuma kompensāciju. Turpretim izskatāmajā gadījumā aizskartais mantas īpašnieks ir juridiskā persona. Tomēr Senāts neuzskata, ka tamdēļ uz izskatāmo gadījumu nebūtu attiecināmas iepriekš norādītās Senāta atziņas, jo no Kriminālprocesa likuma izriet, ka aizskartā mantas īpašnieka institūts vienādi attiecas kā uz fiziskajām, tā uz juridiskajām personām, un visi prasījumi, kas izriet no viena veida tiesiskajām attiecībām, būtu jāskata pēc vieniem un tiem pašiem noteikumiem vienādā procesuālā kārtībā. Nav atrodams pamatojums, kāpēc fiziskās personas kā aizskartās mantas īpašnieces gadījumā jautājums par kaitējuma atlīdzināšanu iespējamā nepamatotā aresta dēļ būtu izlemjams pēc tam, kad ir galīgi noslēdzies kriminālprocess, turpretim juridiskās personas kā aizskartās mantas īpašnieces gadījumā kaitējuma atlīdzināšanas izlemšanai kriminālprocesa noslēgums nebūtu nepieciešams.

[10] Pieteicēja norāda, ka sākotnēji likumprojektā „Kriminālprocesā un administratīvo pārkāpumu lietvedībā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas likums” (Nr. 90/TA-525 (2016)) bija iekļauta šāda tiesību norma: „Privātpersonai (mantas īpašniekam vai likumīgajam valdītājam) tiesības uz kaitējuma atlīdzinājumu rodas, ja spēkā stājies tiesas lēmums par noziedzīgi iegūtu mantu, ar kuru atzīts, ka mantas saistība ar noziedzīgu nodarījumu nav pierādīta vai mantas izcelsme nav noziedzīga, izbeidzot procesu par noziedzīgi iegūtu mantu, un piemērotais mantas arests ir atceļams vai izņemtā manta atdodama mantas īpašniekam vai likumīgajam valdītājam.” ([likumprojekta](#) 4.panta trešā daļa).

Senāts piekrīt pieteicējai, ka izskatāmā gadījuma faktiskie apstākļi atbilst šai tiesību normai. Tomēr jāņem vērā, ka minētais nodoms noteikt, ka tiesības uz kaitējuma atlīdzinājumu rodas tad, ja ar spēkā stājušos tiesas lēmumu tiek izbeigts process par noziedzīgi iegūtu mantu un tiek atzīts, ka mantas arests ir atceļams, netika ietverts Kaitējuma atlīdzināšanas likumā. Proti, iepriekš norādītā tiesību norma netika pieņemta likuma galīgajā redakcijā. Senāts pretēji pieteicējas uzskatam atzīst, ka šis apstākļis tieši apliecina likumdevēja izšķiršanos atteikties no nodoma paredzēt privātpersonas tiesības prasīt atlīdzinājumu tad, ja ir spēkā stājies tiesas lēmums, ar kuru ir izbeigts process par noziedzīgi iegūtu mantu un ir atzīts, ka mantas arests ir atceļams. Pieteicēja pareizi norāda, ka likumprojekta „Kriminālprocesā un administratīvo pārkāpumu lietvedībā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas likums”

(Nr. 90/TA-525 (2016)) [anotācijā](#) skaidrots, ka likumprojekts gan fiziskai, gan juridiskai personai paredz tiesības uz zaudējumu atlīdzināšanu arī gadījumā, ja spēkā stājies tiesas lēmums par noziedzīgi iegūtu mantu, ar kuru atzīts, ka manta nav saistīta ar noziedzīgu nodarījumu vai mantas izcelsme nav noziedzīga un piemērotais mantas arests ir atceļams. Tomēr jāņem vērā, ka likumprojekta anotācija kā tiesību palīgavots var tikt izmantota likumā ietvertas tiesību normas jēgas un mērķa noskaidrošanā tikai tiktāl, ciktāl anotācijā ietvertie apsvērumi un ieceres atspoguļotas pieņemtā likuma tekstā. Ja pieņemtā likuma tekstā nav ietverts nepieciešamais regulējums, likumprojekta anotāciju nevar izmantot, lai no tās atvasinātu tādas tiesību normas, kuras likumdevējs nemaz nav ietvēris likuma tekstā (*Senāta 2024.gada 27.februāra sprieduma lietā Nr. SKA-335/2024, [ECLI:LV:AT:2024:0227.A420214322.9.S, 8.punkts](#)*).

[11] To, ka likumdevējs, pieņemot Kaitējuma atlīdzināšanas likumu, ir apzināti izvēlējis nenoteikt, ka kaitējuma atlīdzināšanas gadījums iestājas procesa par noziedzīgi iegūtu mantu izbeigšanas un aresta atcelšanas gadījumā, apstiprina arī šobrīd izstrādes procesā esošie grozījumi Kaitējuma atlīdzināšanas likumā. Proti, Tieslietu ministrija ir izstrādājusi likumprojektu „Grozījumi Kriminālprocesā un administratīvo pārkāpumu lietvedībā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas likumā” (Nr. 1019/Lp14). Saeimas deputāts G. Kūtris 2025.gada 1.oktobrī uz šā likumprojekta otro lasījumu iesniedz [priekšlikumu](#) papildināt likumprojektu ar šādu tiesību normu: „Privātpersonai kriminālprocesā nepamatotas rīcības dēļ radīta kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats ir spēkā stājies nolēmums par šai personai īpašumā vai valdījumā esošas mantas aresta atcelšanu.” Priekšlikuma pamatojumā norādīts, ka Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 4.pants aizsargā tikai tās personas tiesības, pret kurām ir bijis uzsākts kriminālprocess, kas vēlāk izbeigts ar rehabilitējošu nolēmumu. Taču kriminālprocesā var tikt būtiski aizskartas arī trešo personu tiesības uz īpašumu, ilgstoši (pat vairākus gadus) liedzot to izmantot. Mantas aresta atcelšana pēc būtības ir „rehabilitējošs” nolēmums, pretējā gadījumā tā tiktu konfiscēta vai pret to tiktu vērsta piedziņa. Šādos gadījumos jābūt tiesiskam risinājumam, kā nodrošināt trešās personas jeb aizskartā mantas īpašnieka tiesības, kuras garantē Satversmes 105.pants.

Minētais priekšlikums atbalstīts, norādītā tiesību norma ir iekļauta likumprojektā „Grozījumi Kriminālprocesā un administratīvo pārkāpumu lietvedībā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas likumā” (Nr. 1019/Lp14), un Saeima 2025.gada 16.oktobrī ir pieņēmusi likumprojektu otrajā lasījumā.

Likumprojekta trešajam lasījumam Saeimas deputāts G. Kūtris iesniedz [priekšlikumu](#) piedāvātajā tiesību normā vārdu „privātpersona” aizstāt ar „aizskartais mantas īpašnieks”. Priekšlikuma pamatojumā norādīts, ka „aizskartais mantas īpašnieks” ir precīzāks procesuālais statuss, jo tas attiecas tikai uz tām personām, kurām kriminālprocesā ir ierobežotas vai atņemtas tiesības uz īpašumu. Šo personu lokā nav tās personas, kurām procesā ir tiesības uz aizstāvību (piemēram, aizdomās turētais, apsūdzētais, notiesātais). Precizētais termins izslēdz iespēju prasīt atlīdzību, ja arests mantai bija piemērots ar mērķi nodrošināt kaitējuma kompensāciju un šis arests ticis atcelts, piemēram, cietušā un vainojamās personas izlīguma rezultātā (šā mērķa nodrošināšanai arestu nevar uzlikt trešās personas mantai).

Viedokli par G. Kūtra priekšlikumu ir sniegusi Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūra ([šeit](#)) un Valsts policija ([šeit](#)), iebilstot pret priekšlikumu, kā arī Zvērinātu advokātu padome, paužot atbalstu iesniegtajam priekšlikumam ([šeit](#)).

[Viedokli](#) par G. Kūtra priekšlikumu ir sniegusi arī Tieslietu ministrija, kura ir arī likumprojekta „Kriminālprocesā un administratīvo pārkāpumu lietvedībā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas likums” (Nr. 90/TA-525 (2016)) izstrādātāja. Tieslietu ministrija pret G. Kūtra priekšlikumu iebildusi pēc būtības. Tieslietu ministrijai likumprojekta „Grozījumi Kriminālprocesā un administratīvo pārkāpumu lietvedībā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas likumā” (Nr. 1019/Lp14) trešajam lasījumam ir iesniegusi [priekšlikumu](#) likumprojektā iekļaut tiesību normu šādā redakcijā: „Aizskartajam mantas īpašniekam kriminālprocesā publisko tiesību juridiskās personas nepamatotas rīcības dēļ radītā kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats ir spēkā stājies galīgais nolēmums kriminālprocesā, kurā privātpersonas mantai bija piemērots arests un attiecīgajā kriminālprocesā tas atcelts un manta nav konfiscēta, uz mantu nav vērsta piedziņa, un manta nav atzīta par noziedzīgi iegūtu.” Priekšlikuma pamatojumā norādīts, ka no Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 4.panta izriet likumdevēja griba nepamatotas rīcības rezultātā nodarītā kaitējuma atlīdzinājuma jautājumu risināt brīdī, kad kriminālprocess ir galīgi noslēdzies. Šāda

kārtība konsekventi būtu saglabājama arī uz kaitējuma atlīdzinājuma pieprasīšanu nepamatota mantas aresta atcelšanas gadījumā.

Likumdevējs Saeimas deputāta G. Kūtra un Tieslietu ministrijas likumprojekta 3.Jasījumam iesniegto priekšlikumu vēl nav izskatījis un minēto iestāžu viedokļus vēl nav iztirzājis. Taču no iepriekš izklāstītā, kā arī no Saeimas Juridiskās komisijas 2025.gada 7.oktobra sēdes [protokola](#) ir acīmredzami, ka šobrīd notiek politiskā diskusija par jautājumu, vai normatīvajā tiesību aktā noteikt aizskartā mantas īpašnieka tiesības uz kaitējuma atlīdzinājumu par iestādes nepamatotu rīcību, ja ir spēkā stājies nolēmums par šai personai īpašumā vai valdījumā esošas mantas aresta atcelšanu. Senāts atzīst, ka šis jautājums ir valstij un visai sabiedrībai nozīmīgs jautājums, par ko ir nepieciešama konceptuāla izšķiršanās. Kā uzsvērusi Satversmes tiesa, par ikviena tāda svarīga un nozīmīga valsts un sabiedrības dzīves jautājuma reglamentāciju, kuros nepieciešama konceptuāla izšķiršanās un politiska diskusija, jālemj likumdevējam pašam (*Satversmes tiesas 2011.gada 11.janvāra sprieduma lietā Nr. [2010-40-03/10.1.punkts](#) un tur minētā judikatūra*).

Tādējādi Senāts, ievērojot varas dalīšanas principu, atzīst: iekams likumdevējs nav izdarījis politisko izšķiršanos un likumā nav paredzējis, ka aizskartajam mantas īpašniekam tiesības uz kaitējuma atlīdzinājumu iestādes nepamatotas rīcības dēļ rodas, ja ir stājies spēkā nolēmums par šīs personas mantas aresta atcelšanu, ir ievērojama jau Senāta 2025.gada 27.marta lēmumā lietā Nr. SKA-338/2025, ECLI:LV:AT:2025:0327.SKA033825.5.L, norādītā no šobrīd spēkā esošās Kaitējuma atlīdzināšanas likuma redakcijas izrietošā kārtība. Proti, aizskartajam mantas īpašniekam tiesiskais pamats prasīt atlīdzināt kaitējumu par iestādes vai tiesas nepamatotu rīcību sakarā ar mantas arestu rodas tad, kad kriminālprocess, kura ietvaros tika uzlikts arests mantai, ir galīgi noslēdzies.

Tā kā no lietas materiāliem neizriet, ka kriminālprocess Nr. 11816006520 ir noslēdzies, kas nozīmē, ka pieteicējai šobrīd jebkurā gadījumā nav tiesiska pamata prasīt kaitējuma atlīdzinājumu par iestādes vai tiesas nepamatotu rīcību sakarā ar mantas arestu, Senāts šobrīd procesuālās ekonomijas nolūkā nevērtē, vai tiesiskais pamats juridiskajai personai prasīt kaitējuma atlīdzinājumu par iestādes nepamatotu rīcību konstatējams Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 2.panta otrās daļas interpretācijas rezultātā, vai arī tiesību tālākveidošanas ceļā.

[12] Senāts pieļauj, ka juridiskajai personai, kas ir aizskartā mantas īpašniece, iespējams, var rasties sarežģījumi ar kaitējuma atlīdzinājuma iesnieguma iesniegšanu pēc kriminālprocesa galīgā noslēguma, tomēr tas ir risināms, sarežģījumiem faktiski rodoties.

[13] Blakus sūdzībā norādīts, ka, tā kā pieteicējai kriminālprocesā ir tikai arestētās mantas īpašnieces statuss un pieteicējai nav izvirzītas jebkādas aizdomas un apsūdzības, tad lēmums par procesa par noziedzīgi iegūtu mantu izbeigšanu un aresta atcelšana attiecībā uz pieteicēju ir ar galīgu raksturu.

Tā kā Kriminālprocesa likums neparedz arestētā mantas īpašnieka statusu, pieteicēja, izvirzot norādīto argumentu, acīmredzot ir domājusi aizskartā mantas īpašnieka statusu. Senāts atzīst, ka minētais arguments ir nepamatots, jo ir balstīts kļūdainā uzskatā, ka tas, vai lēmums par procesa par noziedzīgi iegūtu mantu izbeigšanu un lēmums par aresta atcelšanu mantai ir galīgs, ir atkarīgs no personas procesuālā statusa kriminālprocesā. Aizdomās turētā vai apsūdzētā statusa noteikšana rada personai tiesības uz aizstāvību, nevis atrisina mantiska rakstura jautājumus, jo, kā tika norādīts jau iepriekš, atbilstoši Senāta 2025.gada 27.marta lēmumā lietā Nr. SKA-338/2025, [ECLI:LV:AT:2025:0327.SKA033825.5.L](#), skaidrotajam jautājums par to, vai Krimināllikuma 195.pantā paredzētā noziedzīgā nodarījuma priekšmets ir noziedzīgi iegūts, galīgi tiek atrisināts kriminālprocesā, kas uzsāks pēc minētā panta (*7.punkts*). Ja kriminālprocess, kura ietvaros ir izteikts apgalvojums par konkrēto līdzekļu noziedzīgo izcelsmi vai saistību ar noziegumu, vēl nav noslēdzies, tas, ka tiek izbeigts atsevišķi izdalītais process par noziedzīgi iegūtu mantu un mantas arests tiek atcelts, nenozīmē kriminālprocesa, no kura izdalīts šis process, izbeigšanu un ar mantas izcelsmi saistītā jautājuma neapstrīdamu atrisinājumu.

Vienlaikus Senāts atzīst, ka minētais apstāklis nevarētu būt šķērslis kaitējuma atlīdzinājuma pieteikumam pēc mantas aresta atcelšanas, bet pirms kriminālprocesa noslēguma, ja likumdevējs politiskās izšķiršanās rezultātā izdarīs grozījumus likumā un noteiks atbilstošu tiesisko kārtību.

[14] Apkopojot minēto, Senāts atzīst par pamatotu Administratīvās rajona tiesas secinājumu, ka pieteicējai šobrīd nav subjektīvo tiesību iesniegt pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējai tiktu atlīdzināts kriminālprocesā Nr. 11816006520 nodarītais kaitējums. Tāpēc tiesa, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 282.panta 2.punktu, pamatoti izbeidza tiesvedību lietā. Līdz ar to tiesas lēmums ir atstājams negrozīts, bet blakus sūdzība ir noraidāma.

[15] Papildus minētajam Senāts konstatē, ka tiesa ir vērtējusi pieteikuma pamatotību un atzinusi, ka pieteicēja nav iesniegusi zaudējumu aprēķinu un pierādījumus, kas pamato pieteicējai nodarītos zaudējumus. Līdz ar to tiesa secinājusi, ka pieteicējas prasījums atlīdzināt zaudējumus ir nepamatots pēc būtības. Pieteicēja blakus sūdzībā ir norādījusi iebildumus pret šādu tiesas secinājumu.

Senāts atzīst, ka, tā kā tiesa atzina, ka pieteicējai nav subjektīvo tiesību iesniegt pieteikumu, tiesai nebija jāvērtē pieteikuma pamatotība.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta pirmās daļas 1.punktu un 324.panta pirmo daļu, Senāts

nolēma

atstāt negrozītu Administratīvās rajona tiesas 2025.gada 15.maija lēmumu, bet akciju sabiedrības „ASG Resolution Capital” blakus sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

D. Makarova Dz. Amerika

L. Konošonoka